

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.10.2009
KOM(2009)617 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

20. VUOSIKERTOMUS RAKENNERAHASTOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA (2008)

[SEK(2009)1495]

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Toteutuksen tarkastelu	4
3.	Johdonmukaisuus ja koordinointi	8
4.	Arvioinnit	10
5.	Valvonta	10
6.	Komissiota avustavat komiteat	13

KOMISSION KERTOMUS

20. VUOSIKERTOMUS RAKENNERAHASTOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA (2008)

Tämä kertomus esitetään rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetun asetuksen (EY) N:o 1260/1999 45 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Kertomus kattaa vuoden 2008 toiminnan, joka liittyy rakennerahastojen kauden 2000–2006 tukitoimiin.

Yksityiskohtaisempia tietoja esitetään kertomuksen liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

1. JOHDANTO

Vuosi 2008 oli yhdeksäs vuosi, jona toteutettiin rakennerahastojen ohjelmakauden 2000–2006 ohjelmia ja hankkeita. Hallinnoituja ohjelmia oli yhteensä 718¹ vuonna 2008.

Kauden 2000–2006 rakennerahasto-ohjelmien ja -hankkeiden toteuttamisen sekä niiden päättämisen valmistelun lisäksi komission yksiköt osallistuivat vuonna 2008 tiiviisti kauden 2007–2013 yhteensä 434 ohjelman (317 EAKR, 117 ESR)² suunnitteluun ja ohjelmatyöhön.

Lisäksi jatkettiin toimia rakennerahastoista yhteisrahoitettujen ohjelmien ja hankkeiden laadun parantamiseksi – tähän tavoitteeseen sisältyy myös ohjelmien luotettava varainhoito. Kumppanusmalli, parempi varainhoito, valvonta ja arviointi ovat johtaneet erittäin laadukkaisiin tuloksiin ja edistäneet myös hyvää hallintotapaa yhteisrahoitetuissa ohjelmissa ja hankkeissa.

Tavoitteiden 1 ja 2 mukaisten kauden 2000–2006 ohjelmien jälkiarviointi on määrä saada valmiiksi vuoden 2009 loppuun mennessä. ESR:n ohjelmien jälkiarviointi valmistuu suunnitelmien mukaan vuoden 2010 alussa. Lisäksi vuonna 2008 käynnistettiin URBAN- ja INTERREG-yhteisöaloitteiden jälkiarvioinnit. EQUAL-yhteisöaloitteen jälkiarviointi käynnistyi vuoden 2009 alussa. Toimet KOR:n jälkiarviointien ulkoistamiseksi aloitettiin vuoden 2008 lopussa.

Kokemusten vaihtoa tuettiin muun muassa alue- ja kaupunkiverkostojen avulla sekä järjestämällä helmikuussa 2008 ”Alueet talouden muutosten edistäjinä” -konferenssi. Konferenssissa jaettiin ensimmäistä kertaa ”RegioStars”-palkinnot hyviä käytänteitä edistäville innovatiivisille hankkeille.

Euroopan alueiden ja kuntien Open Days -teemaviikko – suurin tähänastisista koheesiopolitiikkaa käsitelleistä tilaisuuksista – järjestettiin yhdessä alueiden

¹ 226 tavoite 1 ja tavoite 2, 47 tavoite 3, 12 KOR (muu kuin tavoite 1), 81 INTERREG, 71 URBAN, 27 EQUAL, 73 LEADER+ ja 181 innovatiivisia toimia koskevaa ohjelmaa.

² Katso ohjelmakauden 2007–2013 strategioita ja ohjelmia koskevien neuvottelujen tuloksista annettu tiedonanto.

komitean sekä 216 eurooppalaisen alueen ja kunnan kanssa. Teemaviikon aiheena oli ”Alueet ja kaupungit haastavassa maailmassa”.

EU:n puheenjohtajuutta hoitaneet Slovenia ja Ranska painottivat ESR:n merkitystä järjestämällä korkean tason konferenssit: Mariborin konferenssi pidettiin kesäkuussa 2008 ja Le Havren konferenssi syyskuussa 2008.

2. TOTEUTUKSEN TARKASTELU

2.1. Talousarvion toteuttaminen

2.1.1. EAKR

Talousarvion toteutumisen kannalta vuosi 2008 oli hyvä, vaikka talousnäkymät heikkenivät. Maksujen yleinen toteutumisaste nousi 99,9 prosenttiin (sama kuin vuonna 2007 ja 2006), ja jäsenvaltioille maksettiin 15,1 miljardia euroa alueellisia ohjelmia ja hankkeita varten. Maksumäärärahojen toteutumisaste oli ennakoitua korkeampi kaikkien tavoitteiden kohdalla: tavoitteessa 1 yhteensä 11,5 miljardia euroa, tavoitteessa 2 yhteensä 2,4 miljardia euroa, INTERREG III:ssa 1 miljardi euroa ja muissa ohjelmissa (Urban, innovatiiviset toimet, Peace) 0,2 miljardia euroa.

Vuoden 2008 toteutus ylitti kaudeksi 2000–2006 tehdyt alustavat ennusteet (maksettu määrä oli 15,1 miljardia euroa ja budjetoitu määrä 9,2 miljardia euroa). Vuoden 2008 lopussa aiempien vuosien sitoumuksia, joihin perustuvia maksuja oli vielä suorittamatta, oli yhteensä 12,6 miljardia euroa (27,7 miljardia euroa vuoden 2007 lopussa). Määrä vastaa 9,7 prosenttia kauden 2000–2006 sitoumusten kokonaismäärästä ja yhteensä 7 kuukauden sitoumuksia, kun sitoumusten lasketaan olevan keskimäärin 20 miljardia euroa vuodessa.

Niin sanottua ”n+2” -sääntöä ei vuonna 2008 sovellettu vuoden 2006 maksusitoumuksiin. Kokonaismäärä, joka on ”n+2” -säännön perusteella vapautettava ohjelmakaudelta 2000–2006, määritetään sen sijaan lopullisesti toimenpideohjelmien päättämisen yhteydessä.

Koko kauden osalta jäsenvaltioille on vuoden 2008 loppuun mennessä maksettu 118 miljardia euroa. Käyttöaste kaikkien jäsenvaltioiden osalta on toisin sanoen 91 prosenttia 129,4 miljardin euron kokonaisrahoituksesta.

Finanssikriisin ja komission ehdottaman elvytyspaketin perusteella on myönnetty kuuden (tai kahdentoista) kuukauden ohjelmakohtainen pidennys sitä hakeneille jäsenvaltioille. Tukikelpoisuusaikaa on pidennetty ohjelmakauden 2000–2006 yhteensä 379:stä ohjelmasta 281:ssä (74 prosenttia). Niiden osuus EAKR:n rahoituksesta on 90 prosenttia.

2.1.2. ESR

Talousarvion toteutumisen kannalta vuosi 2008 oli tyydyttävä, vaikka myös ESR kärsi talous- ja finanssikriisin aiheuttamista poikkeuksellisista oloista.

Maksumäärärahojen käyttö oli vuonna 2008 yhteensä 6,394 miljardia euroa ohjelmakauden 2000–2006 osalta eli 98 prosenttia budjetoiduista vuotuisista

maksumäärärahoista. Vuotuisten maksumäärärahojen tavoitekohtainen käyttöaste vaihteli 90,91 prosentista (tavoite 2) 100 prosenttiin (tavoite 1) vuonna 2008.

Maksamatta olevia sitoumuksia oli vuoden 2008 lopussa 6,4 miljardia euroa (12,9 miljardia euroa vuonna 2007). Määrä on 9,3 prosenttia kauden 2000–2006 sitoumusten kokonaissummasta.

Niin sanottua ”n+2” -sääntöä ei sovellettu vuonna 2008. Kokonaismäärä, joka on ”n+2” -säännön perusteella vapautettava ohjelmakaudelta 2000–2006, määritetään lopullisesti toimenpideohjelmien päättämisen yhteydessä.

Koko kauden osalta jäsenvaltioille on vuoden 2008 loppuun mennessä maksettu 62,2 miljardia euroa (90,7 prosenttia kokonaisrahoituksesta).

Kauden 2000–2006 maksujen suorittamista voitaisiin säännösten mukaan jatkaa vuoden 2008 loppuun. Finanssikriisin ja komission ehdottaman elvytyspaketin perusteella on kuitenkin myönnetty kuuden (tai kahdentoista) kuukauden ohjelmakohtainen pidennys sitä hakeneille jäsenvaltioille. Tukikelpoisuusaikaa on pidennetty 68:ssa (75 %) yhteensä 91:stä ohjelmasta, joissa työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioiden pääosasto on vetovastuussa.

2.1.3. EMOTR

EMOTR:n ohjausosastosta vuonna 2008 suoritettut maksut olivat yhteensä 2,0 miljardia euroa. Maaseudun kehittämisohjelmiin tarkoitettujen kauden 2000–2006 EMOTR:n maksumäärärahojen toteutumisaste oli 97,2 prosenttia (tässä luvussa on otettu huomioon kaikki EMOTR:n budjettikohdissa käytettävissä olevat yhteisön varat, myös 0,19 miljardin euron erä, joka siirrettiin rakennerahastoihin liittymättömistä budjettikohdista vuoden 2008 lopussa). Toteutumisaste olisi 100 prosenttia, jos se laskettaisiin käyttämällä alun perin budjetoituja maksumäärärahoja.

Vuonna 2008 ei tehty sitoumuksia kautta 2000–2006 koskeviin maaseudun kehittämisohjelmiin. Poikkeuksena oli yksi ohjelma, johon liittyen tehtiin 0,14 miljoonan euron sitoumus.

Vuoden 2008 lopussa aiempien vuosien sitoumuksia, joihin perustuvia maksuja oli vielä suorittamatta, oli yhteensä 1,8 miljardia euroa (3,9 miljardia euroa vuonna 2007).

Kuten edellä todetaan, vuosi 2006 oli ohjelmakauden viimeinen vuosi, joten vapautuksia koskevaa ”n+2” -sääntöä ei sovellettu vuonna 2008. Vapautettavien sitoumusten määrä lasketaan päätösvaiheessa noudattaen kauden 2000–2006 ohjelmien päättämistä käsitteleviä komission ohjeita.

2.1.4. KOR

Vuonna 2008 talousarvion toteuttaminen oli erittäin tyydyttävää. Maksujen yleinen toteutumisaste oli 97,8 prosenttia, ja jäsenvaltioille maksettiin 320 miljoonaa euroa. Maksumäärärahat toteutuivat siten, että 195,7 miljoonaa euroa maksettiin tavoitteessa 1 ja 124,3 miljoonaa euroa tavoitteen 1 ulkopuolella. Ohjelmakauden 2000–2006 toteutus vuonna 2008 oli 320 miljoonaa euroa, kun alustava ennuste oli 269 miljoonaa euroa.

Maksamatta olevia sitoumuksia KOR:n osalta oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 449,3 miljoonan euron edestä (812,5 miljoonaa euroa vuonna 2007). Määrä on 11,3 prosenttia kauden 2000–2006 sitoumusten kokonaissummasta.

Koko kauden osalta jäsenvaltioille on vuoden 2008 loppuun mennessä maksettu 3 515,2 miljoonaa euroa. Käyttöaste kaikkien jäsenvaltioiden osalta on toisin sanoen 89,3 prosenttia 3 935,8 miljoonan euron kokonaisrahoituksesta.

2.2. Ohjelmien toteuttaminen

2.2.1. Tavoite 1

Tavoite 1 -ohjelmissa keskityttiin perusinfrastruktuurihankkeita koskeviin investointeihin (41,4 prosenttia), ja kaikista tämän tyyppisistä investoinneista liikenteen infrastruktuurien osuus oli yli puolet (51,9 prosenttia). Yli kolmannes (33,3 prosenttia) tavoite 1-varoista investoitiin tuotantoympäristöön, missä painopiste oli edelleen pk-yritysten ja käsiteollisuusalan tukemisessa (28,3 prosenttia). Inhimillisiä voimavaroja koskevien hankkeiden osuus oli 23,2 prosenttia tavoite 1 -alueiden varoista. Tärkeimpiä ja lähes samansuuruisia tukikohteita olivat työmarkkinapoliittiset toimet (31,3 prosenttia) ja yleissivistävä ja ammatillinen koulutus (30,9 prosenttia).

2.2.2. Tavoite 2

Tavoite 2 -alueilla ohjelmien painopiste säilyi edelleen tuotantoympäristössä, johon suunnattiin yli puolet (55,5 prosenttia) kaikista rahoitusvaroista. Tästä osuudesta eniten varoja suunnattiin pk-yritysten ja käsiteollisuusalan tukemiseen (55,8 prosenttia). Toiseksi tärkein rahoituskohde oli perusinfrastruktuuri, johon käytettiin 29,7 prosenttia kaikista tavoite 2-varoista. Toisin kuin tavoite 1 -ohjelmissa, rahoituksellisesti merkittävimmät alat olivat alueiden suunnittelu ja kunnostaminen (45,4 prosenttia). Inhimillisten voimavarojen alalla (10,2 prosenttia tavoite 2 -alueiden kokonaisinvestoinneista) merkittävimmät investointikohteet (30,5 prosenttia) liittyivät työvoiman joustavuuteen, yrittäjyyteen, innovaatiotoimintaan sekä tieto- ja viestintätekniikoihin.

2.2.3. Tavoite 3

Vuonna 2008 ESR:n ohjelmien toteuttamisen pääpaino oli edelleen Euroopan työllisyysstrategian tukemisessa ja etenkin työmarkkinoilla työllistävyyttä (31,3 prosenttia), elinikäistä oppimista (yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kehittämistä käsittelevien toimien osuus oli 22,3 prosenttia menoista), sosiaalista osallisuutta (20,7 prosenttia) ja yhtäläisiä mahdollisuuksia (6,4 prosenttia) edistävissä toimenpiteissä. Ohjelmien rahoituksellinen toteuttaminen oli käytännössä edelleen selvästi erilaista EU15-maissa, joissa jatkettiin pitkäaikaisten ohjelmien toteutusta, kuin EU10-maissa, joista erällä oli huomattavia vaikeuksia käynnistää joitakin hankkeita ja toimenpiteitä.

2.2.4. Kalatalous tavoitteen 1 ulkopuolella

Tavoitteen 1 ulkopuolisten KOR-ohjelmien menot painoutuivat jalostukseen ja markkinointiin (25,2 prosenttia). Alan järjestöihin kuuluvien toimet olivat toiseksi

tärkein menokohde (15,4 prosenttia), ja kolmantena oli vesiviljely (12,4 prosenttia). Romutukseen liittyvien menojen osuus oli vuonna 2008 yhteensä 11 prosenttia.

2.2.5. Yhteisöaloitteet

2.2.5.1. INTERREG

Vuoden 2008 loppuun mennessä 81:ssä INTERREG III/Naapuruus -ohjelmassa oli valittu noin 15 000 hanketta ja verkkoa, joiden tavoitteena on pienentää kansallisten rajojen, kielirajojen ja kulttuurierojen vaikutuksia ja kehittää raja-alueita, tukea strategista kehittämistä ja laajaa alueellista yhdentymistä unionissa sekä parempaa integroitumista unionin naapureiden kanssa. Aluekehityspolitiikan ja sen välineiden vaikuttavuutta on tuettu myös vaihtamalla kokemuksia ja hyviä toimintatapoja.

Vuonna 2008 kyseisten 81:n INTERREG III/Naapuruus -ohjelman toteuttaminen eteni edelleen hyvin ja maksujen suoritusaste oli 85 prosenttia. Koska yhteistyöohjelmat ja -hankkeet ovat luonteeltaan erityisiä ja haastavia, joissakin ohjelmissa oli mahdotonta välttää ”n+2” -säännön soveltamisesta johtuvilta maksusitoumusten vapauttamisilta. Vastaava takaisinperintämäärä on yhteensä 3,74 miljoonaa euroa.

2.2.5.2. EQUAL

EQUAL-yhteisöaloitteen ohjelmat saatiin hallinnollisesti päätökseen useimmissa jäsenvaltioissa. Vain harvat jäsenvaltiot pyysivät lykkäämään tukikelpoisuuden päättymispäivää vuoteen 2009, jotta ne saavuttaisivat korkeamman käyttöasteen ja voisivat jatkaa valtavirtaistamista.

Useimpien jäsenvaltioiden EQUAL-toimien pääasiallisina kohteina olivat hanketulosten kokoaminen, dokumentointi ja esittäminen tiivistetysti sekä tiedotustoimet (esimerkiksi päätösseminaarit kokemustenvaihtoa varten) ja EQUAL-säännösten ja -lähestymistavan sopeutus ESR:n kauden 2007–2013 toimenpideohjelmiin. Sopeutusta varten jäsenvaltiot esimerkiksi toteuttivat henkilöstösiirtoja, jatkoivat kansallisia temaattisia verkostoja, rahoittivat kansainvälisiä ja innovatiivisia hankkeita ja sitoutuivat osallistumaan aktiivisesti ESR:ää hallinnoivien vastuuhenkilöiden oppimisverkkoihin.

2.2.5.3. URBAN

URBAN-yhteisöaloitetta toteuttavien 71 toimenpideohjelman hallinnointi jatkui vuonna 2008 vuosikertomusten, valvontakomiteoiden ja vuosikokousten puitteissa. URBACT I -ohjelman hallinnointi jatkui myös valvontakomiteoiden ja raportointimenettelyjen puitteissa sekä kahden nopean toiminnan Fast Track -pilottiverkon tiiviinä seurantana. URBACT II -ohjelma on myös eräs tärkeimmistä Alueet talouden muutosten edistäjinä -aloitteen toteutusvälineistä, ja sen tavoitteena on nopeuttaa parhaiden toimintatapojen ja innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa.

2.2.5.4. LEADER+

LEADER+ -yhteisöaloite koostuu kolmesta ohjelmalohkosta: paikallisten kehitysstrategioiden toteuttaminen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeina, maaseutualueiden välinen yhteistyö ja verkottuminen.

Kaudeksi 2000–2006 on EU15-maissa hyväksytty 73 LEADER+ -ohjelmaa. Äskettäin EU:hun liittyneillä jäsenvaltioilla oli mahdollisuus liittää LEADER+ -tyyppisiä toimenpiteitä osaksi EMOTR:n tavoite 1:n mukaisia ohjelmiaan.

Valtaosa kansallisista LEADER+ -verkostoista lopetti toimintansa vuonna 2008. Ohjelmakauden lopussa toiminta keskittyi pääasiassa tiedotukseen ja taitotiedon siirtämiseen. Euroopan Leader+ -seurantakeskus toimitti vuonna 2008 toisen ja kolmannen julkaisun, joissa esitellään yhteensä 50 esimerkkiä hyvistä toimintatavoista.

2.2.6. Innovatiiviset toimet

2.2.6.1. EAKR

Aluepolitiikan pääosasto hallinnoi myös 181:tä innovatiivisten toimien alueellista ohjelmaa (31. joulukuuta 2008 mennessä oli saatu päätökseen yhteensä 124, joista 39 päätettiin vuonna 2008), joilla osaltaan edistetään alueilla tapahtuvaa strategista innovointia. Innovatiivisia menetelmiä ja käytäntöjä, joilla pyritään parantamaan innovoinnin määrää ja EU-tuen laatua, sovelletaan kolmeen aihealueeseen: osaaminen ja teknologiset innovaatiot, tietoyhteiskunta ja kestävä kehitys.

2.2.6.2. ESR

Vuonna 2008 saatiin päätökseen loput vuoden 2004 innovatiivisista toimista. Myös huomattava osa vuosien 2005 ja 2006 hankkeista saatiin valmiiksi. Työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioiden pääosasto hallinnoi vuosien 2005 ja 2006 hakukierroksilla valittuja loppuja hankkeita sekä kahta tiedotukseen liittyvää hanketta. Pääosasto piti myös seminaarin vuoden 2006 hankkeiden toteuttajille ja käynnisti yhdessä aluepolitiikan pääosaston kanssa jatkoverkoston, jossa on mukana aiempien innovatiivisten hankkeiden toteuttajia muun muassa Saksasta.

3. JOHDONMUKAISUUS JA KOORDINOINTI

3.1. Johdonmukaisuus suhteessa muuhun yhteisön politiikkaan

3.1.1. Kilpailu

Valtiontukipolitiikasta ei ole erityistä raportoitavaa vuodelta 2008.

3.1.2. Sisämarkkinat

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahastoista rahoitettavat toimet ovat julkisia hankintoja koskevien direktiivien mukaisia. Jos komissiolle ilmoitetaan EY:n lainsäädännön rikkomisesta tai jos sellainen todetaan tarkastuksissa, ryhdytään aiheellisiin toimenpiteisiin. Voimaan tulleella julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimusten myöntämistä koskevalla uudella sääntelyllä pyritään lisäämään oikeusvarmuutta sekä yksityisen että julkisen sektorin kannalta.

3.1.3. *Ympäristö*

Käynnissä olevien ohjelmien painopisteenä on edelleen ollut yhteisön säännösten noudattamisen tukeminen kaupunkialueiden jätevesi- ja vesihuollon, jätehuollon sekä biologisen monimuotoisuuden aloilla. Merkittäviä investointeja on tehty myös ekoinnovaatioihin ja pilaantuneen maaperän kunnostukseen. Kestävää kehitystä tukevia toimia on jatkettu suuntaamalla investointeja ympäristöystävälliseen liikenteeseen ja energiaan sekä varmistamalla ennalta, että hankkeet täyttävät ympäristölainsäädännön vaatimukset.

3.1.4. *Liikenne*

Valkoisessa kirjassa ”Eurooppalainen liikennepolitiikka vuoteen 2010: valintojen aika” ja sen vuonna 2006 julkaistussa väliarvioinnissa esitetään liikenteen alan EU:n painopisteet. Niiden toteutukseen suunnattu yhteisön tuki myönnetään edelleen pääasiassa koheesiopoliittisten ohjelmien kautta. Näin ollen rahastoja on käytetty sekä TEN-T-hankkeissa että hankkeissa, joilla tuetaan liikennemuotojen yhteistoimintaa, liikenteen energiatehokkuutta, älykkäitä liikennejärjestelmiä ja kaupunkiliikennettä.

3.1.5. *Sukupuolten tasa-arvo*

Komissio on työskennellyt ”Naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelman” toteuttamisen hyväksi, mikä on osoitus komission sitoutumisesta tähän kysymykseen. Sukupuolten tasa-arvo ja sukupuolinäkökohtien valtavirtaistaminen ovat laaja-alaisia kysymyksiä, jotka kytkeytyvät kaikkiin ohjelmakauden 2007–2013 ohjelmiin. Kesäkuussa 2007 kokoontunut sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamista rakennerahastoissa käsittelevä korkean tason työryhmä korosti, että on tärkeää ottaa tasa-arvoelimiä mukaan ohjelmien laadintaan ja toteuttamiseen.

3.2. **Välineiden koordinointi**

3.2.1. *Rakennerahastot ja koheesiorahasto*

Vuosina 2000–2006 kaikki 25 jäsenvaltiota saivat tukea rakennerahastoista ja 13 jäsenvaltiota lisäksi myös koheesiorahastosta, jolla tuetaan köyhimpiä maita. Rakennerahastojen keskinäistä toimintaa ja niiden (erityisesti EAKR:n) toimintaa suhteessa koheesiorahastoon on koordinoitu huolellisesti, jotta vältetään hankkeiden päällekkäistä tukemista.

3.2.2. *Rakennerahastot ja EIP/EIR*

Komissio, EIP ja EIR tiivistivät yhteistyötään ottamalla käyttöön JASPERS-, JEREMIE- ja JESSICA-aloitteet, joilla tuetaan yksittäisten hankkeiden toteuttamista ohjelmakaudella 2007–2013.

Vuosi 2008 oli JASPERS-ohjelman (Joint Assistance to Support Projects in European Regions) ensimmäinen täysi toimintavuosi. Vuoden 2008 lopussa oli vireillä 280 JASPERS-toimeksiantoa, ja yhteensä 82 toimeksiantoa oli saatu valmiiksi vuonna 2008, kun vastaava määrä vuonna 2007 oli 22.

Uuden JEREMIE-aloitteen (Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises), jolla pyritään parantamaan alueiden pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksen saantia, ensimmäinen vuosi 2008 oli tuloksekas. Siitä hyötyivät alueet, hallintoviranomaiset sekä liike-elämä ja pankkiala.

Euroopan kaupunkialueiden kestäviin investointeihin, kasvuun ja työllisyyteen keskittyvässä JESSICA-aloitteessa (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) on siirrytty rakennerahastojen tukea koskevaan uuteen ajattelutapaan, jonka mukaan pelkkien avustusten myöntämisen sijaan käytetään entistä enemmän kierrätettäviä tukia.

4. ARVIOINNIT

Komissio teki myös vuonna 2008 arviointeja koheesiopoliittisen päätöksenteon tueksi.

EAKR:n osarahoittamia innovaatiohankkeita käsittelevä tarkastelu saatiin valmiiksi. Siinä kartoitettiin ennen kaikkea hankkeiden menestystekijöitä sekä yleisiä rajoituksia ja ongelmia. Tarkastelusta saadaan perusteellisempaa tietoa innovointia tukevista järjestelmistä, sillä siihen on koottu eräistä EAKR:n osarahoittamista hankkeista saatuja kokemuksia eri alueilta. Lisäksi pyritään suunnittelemaan ja testaamaan käytännön menetelmiä ja välineitä, joita voidaan käyttää hankkeiden arvioinnissa.

Lisäksi jatkettiin tavoite 1- ja tavoite 2 -ohjelmia kaudella 2000–2006 koskevaa jälkiarviointia, jossa yhteensä 12:ssa toisiinsa liittyvässä vaiheittaisessa ”tehtäväkokonaisuudessa” tutkitaan koheesiopoliittikan vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen liittyviä näkökohtia. Vuonna 2008 saatiin valmiiksi ESR:n kauden 2000–2006 ohjelmien jälkiarviointiin liittyvä valmisteleva tutkimus, jossa tarkasteltiin käytettävissä olevien tietojen relevanssia ja luotettavuutta. Valmistelevan tutkimuksen pohjalta käynnistettiin varsinainen jälkiarviointi sekä kaksi temaattista jälkiarviointia vuoden 2008 lopussa.

Toimet KOR:n jälkiarviointien ulkoistamiseksi aloitettiin vuoden 2008 lopussa.

Lisäksi vuonna 2008 käynnistettiin URBAN- ja INTERREG-yhteisöaloitteiden jälkiarviointit. EQUAL-yhteisöaloitteen jälkiarviointi käynnistyi vuoden 2009 alussa.

Komission tärkeänä tehtävänä on myös antaa menetelmiä koskevaa neuvontaa jäsenvaltioille ja järjestää tilaisuuksia kokemusten vaihtoon arvioinnin alalla. Sosioekonomisen kehityksen arviointiin tarkoitettua interaktiivista Evalsed-internetresurssia päivitetään parhaillaan.

5. VALVONTA

5.1. EAKR

Ohjelmakauden 1994–1999 osalta toimitettiin lopputarkastukset kaikki EU15-maat kattavan, yhteensä 57 ohjelmaa käsittävän otoksen perusteella (otoksessa oli mukana

yksi INTERREG-ohjelma ja kaksi tavoitteeseen 2 kuuluvaa ohjelmaa vuosilta 1994–1996). Vuoden 2008 loppuun mennessä oli saatu päätökseen 40 yhteensä 55 menettelystä, ja varainhoitoa koskevia oikaisuja on tehty noin 258 miljoonan euron verran. Lopuista 17 tapauksesta tehdään päätös vuonna 2009.

Ohjelmakaudella 2000–2006 hyväksytyjen ohjelmien tarkastamiseksi on tehty yhteensä 207 tarkastuskäyntiä (INTERREG ei sisälly lukuun), joista 22 tehtiin vuonna 2008. Tarkastusten kohteena oli hallinto- ja valvontajärjestelmien tärkeimpien osien toiminta jäsenvaltioissa. Lisäksi lausuman antaviin elimiin kohdistettiin EAKR:n yhteydessä 21 tarkastusta, joissa varmistettiin, miten jäsenvaltiot valmistautuvat päättämään hankkeita, ja pyrittiin kartoittamaan ja lieventämään siihen liittyviä riskejä. Vuoden 2007 toimintakertomuksessa esitettiin varaumat 51:stä INTERREG III -ohjelmasta. Varaumien vuoksi on toteutettu tiukka tarkastussuunnitelma, jonka mukaan tarkastettujen ohjelmien lukumäärä kasvoi 8:sta 23:een vuosien 2007 ja 2008 lopun välisenä aikana. Tarkastukset kattavat rahamääräisesti 54,1 prosenttia ohjelmista.

5.2. ESR

Kautta 1994–1999 koskevat lopputarkastukset saatiin päätökseen: Saksassa (Brandenburgissa) tarkastettiin kolme hanketta ja Belgiassa (Flanderissa) tarkastettiin hankkeiden päättämiseen liittyvät todistukset. Toisin sanoen asetetut tavoitteet – kaikkien jäsenvaltioiden kattaminen ja kohtuullinen määrä ohjelmia – saavutettiin kauden 1994–1999 lopputarkastuksissa.

Kautta 2000–2006 koskevia tarkastusmatkoja järjestettiin 113. Niissä oli kyse a) tarkastamattomista (osin tai kokonaan) toimenpideohjelmista, jotka oli määritetty vuoden 2007 riskianalyysissä, b) seurantakäynneistä, jotka koskivat keskeytysmenettelyjen yhteydessä sovittujen toimintasuunnitelmien toteuttamista tai Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastusten tuloksia, ja c) toimista poimitun otoksen tarkastamisesta. Lisäksi vuonna 2008 suoritettiin viisi kauden 2000–2006 päättämistä valmistelevaa tarkastuskäyntiä, 76 yksityiskohtaista toimien tarkastusta (toimista poimitun otoksen tarkastuksia asiakirjojen pohjalta sekä paikan päällä) ja 18 seurantakäyntiä.

5.3. EMOTR

Kautta 1994–1999 koskeva jälkitarkastusohjelma saatiin päätökseen jo vuonna 2006. Useita varainhoitoa koskevia oikaisumenettelyjä on kesken. Komissio teki vuoden kuluessa kolme päätöstä varainhoitoa koskevasta oikaisumenettelystä yhteensä 15 ohjelman osalta.

Kauden 2000–2006 osalta (EU25) vuonna 2008 tarkastettiin 26 ohjelmaa, joiden osuus suunnitelluista menoista oli 45,3 prosenttia. EMOTR:n ohjausosaston 152 hyväksytystä ohjelmasta oli vuodesta 2000 lähtien tarkastettu kaikkiaan 92. Tarkastettujen ohjelmien osuus oli 94,3 prosenttia EMOTR:n suunnitellusta rahoitustuesta ja 60,6 prosenttia ohjelmamäärästä. Komissio teki vuoden kuluessa kolme päätöstä varainhoitoa koskevasta oikaisumenettelystä yhteensä kolmen ohjelman osalta. Vastaava takaisinperintämäärä on 18,8 miljoonaa euroa.

5.4. KOR

Vuoden 2008 loppuun mennessä oli suljettu 50 ohjelmaa kauden 1994–1999 yhteensä 52 ohjelmasta, ja kahta ohjelmaa oltiin sulkemassa päätöksellä varainhoitoa koskevasta oikaisumenettelystä (päätös tehtiin vuoden 2009 alussa). Suljettujen tai suljettavina olevien ohjelmien osuus on 94,2 prosenttia kokonaismäärästä.

Vuonna 2008 tehdyissä kahdeksassa KOR-tarkastuksessa, jotka kattoivat yhdeksän toimenpideohjelman kaudelta 2000–2006, keskityttiin hallinto- ja valvontajärjestelmien toiminnan vaikuttavuuden tarkastamiseen ja seurantaan sekä ohjelmien päättämisen valmisteluun. Meri- ja kalastusasioiden pääosasto teki yhteensä 44 tarkastuskäyntiä. Niiden kohteina olivat kaikki yhdestä rahastosta rahoitetut 18 ohjelmaa sekä 14 usean rahaston rahoittamaa ohjelmaa, ja vastaava tukiosuus oli 286,94 miljoonaa euroa (6,92 prosenttia kaudeksi 2000–2006 alun perin budjetoidusta kokonaismäärästä). Meri- ja kalastusasioiden pääosaston tekemät ohjelmien järjestelmätarkastukset kattoivat 94 prosenttia kaudeksi 2000–2006 alun perin budjetoidusta KOR:n kokonaismäärästä. Vuonna 2008 tehtyihin varainhoitoa koskeviin oikaisuihin perustuva takaisinperintämäärä oli 1,65 miljoonaa euroa.

Valvonnasta kertyneet kokemukset

On edelleen vaarana, että eräissä rakennerahastojen ohjelmien hallinto- ja valvontajärjestelmissä on yhä olennaisia heikkouksia tietyissä jäsenvaltioissa. Todettujen ja pitkittyneiden puutteiden kohdalla komissio on kuitenkin saattamassa päätökseen korjaavien toimintasuunnitelmien seurantaa, tai se on aloittanut keskeytysmenettelyjä ja/tai varainhoitoa koskevia oikaisumenettelyjä, jotka on määrä saada valmiiksi vuonna 2009.

5.5. OLAF

Euroopan petostentorjuntavirasto OLAF teki vuonna 2008 jäsenvaltioihin 41 virkamatkaa, jotka liittyivät rakennerahastojen yhteisrahoittamiin toimenpiteisiin. Virkamatkoista 23 koski paikalla tehtyjä tarkastuksia³ (joiden aikana tehtiin 31 paikalla tehtyä tarkastusta talouden toimijoiden tiloissa) ja 18 virkamatkaa tehtiin muissa tarkoituksissa, kuten tietojen keräämiseksi tai kansallisten hallintoelinten tai oikeusviranomaisten avustamiseksi.

Jäsenvaltiot ilmoittivat vuonna 2008 komissiolle asetuksen (EY) N:o 1681/94⁴ ja asetuksen (EY) N:o 1828/2006⁵ mukaisesti 3 869⁶ väärinkäytöstapausta, joiden yhteissumma on 528 647 682 euroa. Tapaukset liittyvät ohjelmakausina 1994–1999, 2000–2006 ja 2007–2013 yhteisrahoitettuihin toimenpiteisiin. Ilmoituksista 62 koskee ohjelmakautta 1994–1999, ja niiden rahoitusvaikutusten määrä on noin 11 miljoonaa euroa. Jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet komissiolle, että hallinnollisia ja/tai oikeudellisia menettelyjä on toteutettu kansallisella tasolla lukuisissa tapauksissa ja että 109 811 425 euroa on peritty takaisin.

³ Asetus (EY) N:o 2185/1996, EYVL L 292, 15.10.1996, s. 2.

⁴ EYVL L 178, 12.7.1994, s. 43.

⁵ EUVL L 371, 27.12.2006, s. 1.

⁶ 2007: ilmoitettujen tapausten lukumäärä 3 671; ilmoituksiin liittyvä kokonaissumma 694 362 858 euroa.

6. KOMISSIOTA AVUSTAVAT KOMITEAT

6.1. Rahastojen yhteensovittamisesta vastaava komitea (COCOF)

Rahastojen yhteensovittamisesta vastaavassa komiteassa (COCOF) käsiteltyjä tärkeimpiä aiheita olivat vuonna 2008 rahoitus operatiivisen ja muun kuin operatiivisen teknisen avun käyttöä koskevaa ohjelmaa varten, kauden 2000–2006 INTERREG III -ohjelmien sulkeminen, rahoitusjärjestelyt, suurhankkeet, tuloja tuottavat hankkeet, energiatehokkuutta ja uusiutuvia energialähteitä koskevien tukitoimien tukikelpoisuus sekä jäsenvaltioille kuuluviin hallinnollisiin tarkastuksiin liittyvät hyvät toimintatavat.

6.2. ESR-komitea

ESR-komiteassa (EY:n perustamissopimuksen 147 artiklaan perustuva komitea) keskusteltiin vuonna 2008 Lissabon-paketista ja uudistetusta sosiaalisesta toimintaohjelmasta. Komitea antoi EU:n talousarvion kokonaistarkastelua käsittelevän lausunnon, jossa korostettiin täystyöllisyystavoitetta, työn laatua, sosiaalista yhteenkuuluvuutta, Euroopan työmarkkinoiden kehittämistä ja inhimillisen pääoman muodostamista. ESR-komitealta pyydettiin myös lausunnot alueellista koheesiota käsittelevästä vihreästä kirjasta sekä finanssikriisiin liittyvästä komission ehdotuksesta, jonka tavoitteena on nostaa rakennerahastojen, varsinkin ESR:n, tuki mahdollisimman suureksi Euroopan talouden elvytys suunnitelman puitteissa. ESR:n tekninen työryhmä jatkoi keskinäisen oppimisen ohjelmaansa, jonka aiheina ovat ESR-toimien julkiset tarjouskilpailut, kauden 2000–2006 ohjelmien sulkeminen ja tietyt ESR:n inhimillisten voimavarojen kehittämisohjelmat.

6.3. Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitea (STAR)

STAR-komitea kokoontui vuonna 2008 seitsemän kertaa ja antoi puoltavan lausunnon Sapardiin kuuluvien maaseudun kehittämisohjelmien muuttamisesta Bulgarian (kaksi muutosta) ja Kroatian (yksi muutos) osalta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 4 artiklan nojalla.

6.4. Kalatalous- ja vesiviljelyalan rakenteiden komitea (CSFA)

Vuonna 2008 komiteaa kuultiin useista aiheista kuten Euroopan avoimuusaloitteesta sekä ohjeista, joiden mukaan määritetään rakennerahastojen tai koheesiorahaston osarahoittamiin menoihin tehtävät varainhoitoa koskevat oikaisut tapauksissa, joissa ei ole noudatettu julkisiin hankintoihin sovellettavia sääntöjä.